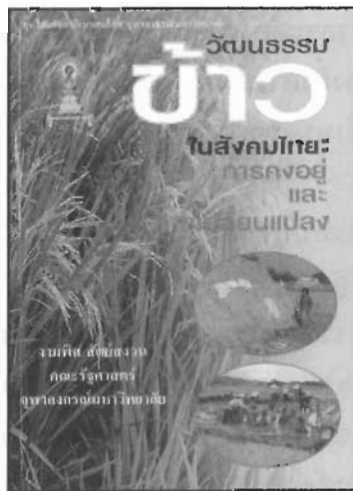

หนังสือ-หนังสือ

โดย อ๋มจิต เลิศพงษ์สมบัติ¹

ผู้แต่ง	งามพิศ สัตย์สงวน
ชื่อเรื่อง	วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย: การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง
ฉบับพิมพ์	พิมพ์ครั้งที่ 1
ข้อมูลการพิมพ์การเผยแพร่	กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545
จำนวนหน้า	570 หน้า: ภาพประกอบ
ISBN	974-13-1679-8

“วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย: การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง” เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการทำนาและวิถีชีวิตของชาวนาโดยเน้นด้านระบบเศรษฐกิจ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้าว เช่น การขอฝน การทำขวัญข้าว ทำขวัญแม่โพสพ เชิญขวัญข้าวสู่ลาน การทำขวัญนาและทำขวัญกระบือ เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมข้าว รวมทั้งระบบความเชื่อและกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวนาในหมู่บ้านบ้านนา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นงานวิจัยระยะยาวของ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน รองศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ใช้เวลาถึง 10 ปี นับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2545 ผลงานนี้จึงเป็นการศึกษาชุมชนระยะยาวและเป็นการศึกษาแบบกว้างและครอบคลุม ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ระบุว่า เป็นผลงานแบบฉบับของวิธีวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยา และเป็นแบบอย่าง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

งานวิจัยทางวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของ
สังคมไทย และของสากล

การวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย: การ
คงอยู่และการเปลี่ยนแปลง” มีวัตถุประสงค์หลาย
ประการ คือ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแบบแผน
ของการทำนา เพื่อเปรียบเทียบอดีต ปัจจุบัน และ
แนวโน้มของวัฒนธรรมข้าวในหมู่บ้านที่ศึกษา
นอกจากนี้ยังศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้วัฒนธรรม
ข้าวยังคงมีอยู่ และปัจจัยที่ทำให้วัฒนธรรมข้าว
เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการศึกษาการปรับตัวของ
ชาวนาในสถานการณ์ปัจจุบัน ผลการวิจัยตาม
วัตถุประสงค์ดังกล่าวทำให้ผู้อ่านได้รู้จักสังคมไทยที่
เป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมข้าว
เป็นวิถีชีวิต ดังนั้น การรู้จักสังคมไทยอย่างแท้จริง
จึงต้องรู้จักวัฒนธรรมข้าวไทยอย่างรู้แจ้งจากงาน
วิจัยเรื่องนี้

ผู้วิจัยแบ่งวัฒนธรรมข้าวของหมู่บ้านบ้านนา

ออกเป็น 2 ยุค คือ ยุคแรกเป็นวัฒนธรรมข้าวใน
ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ และ วัฒนธรรมข้าวใน
ระบบเศรษฐกิจแบบการค้า ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัย
ที่ทำให้วัฒนธรรมข้าวยังคงมีอยู่ในหมู่บ้านบ้านนาคือ
ระบบครอบครัวและเครือญาติ การผลิตข้าวเป็นการค้า
การชลประทาน การใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยี
ทางการเกษตรสมัยใหม่ในการผลิตข้าว และแหล่ง
เงินทุน ส่วนปัจจัยที่ทำให้วัฒนธรรมข้าวในหมู่บ้าน
บ้านนาเปลี่ยนแปลงไป คือ การรับนวัตกรรม แผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การชลประทาน
การคมนาคม และพ่อค้าชาวจีน หากผู้อ่านต้องการ
ทราบรายละเอียดเพื่อตอบคำถาม ทำไม และอย่างไร
นั้น สามารถหาคำตอบได้จากผลงานวิจัยนี้ นอกจากนี้
นี้ ท่านจะได้ทราบว่า ทำไมผู้วิจัยจึงสรุป “อีก 30-40
ปีข้างหน้า มีแนวโน้มว่าวัฒนธรรมข้าวจะสิ้นสุดลง
ในหมู่บ้านบ้านนา”

